

Obsah

Úvod	13
------------	----

ČÁST I.

ANTICKÉ ŘECKO

/Michal Habaj/

Řecký svět se formuje	19
Vstup do starověkého řeckého světa	19
Řecké rozpomínání se na minulost	21
Řecko ožívá v 8. století př. n. l.	23
Magická znamení z Východu	24
Fenomén polis	26
Vzestup hoplítů a Sparty	28
Život v polis potřebuje zákon	30
Lykúrgos a Solón	31
Polykratés a podivné osudy tyranů	35
V neznámých zemích: příběh velké řecké kolonizace	37
Řecký život na západě: jižní Itálie a Sicílie	41
Vývoj Sicílie do 5. století př. n. l.	44
Řecký svět se inspiruje Východem	45
Co spojuje všechny Řeky: posvátná místa a hry	47
V sousedství Peršanů a Skythů	50
 Slavné páté století	 52
Spartané dominují v Řecku	52
Kleisthenés posouvá Athény k demokracii	54
Začátek perských válek a bitva u Marathónu (490 př. n. l.)	55
Xerxovo slavné tažení (480 př. n. l.)	57
Triéry: mocná zbraň Athéňanů	60
Od zničení Athén po triumf u Platají	61

Athény zakládají athénský námořní spolek	63
Vzestup sicilských tyranů	64
Začátek nepřátelství mezi Athénami a Spartou	67
Athéňané vytlačují Peršany z Egeidy	69
Vztahy mezi Athénami a Spartou se vyrovnávají	70
Athény a Sparta se mění	72
Téměř neviditelné ženy	76
Bezprostřední příčiny peloponnéské války	78
Athénský mor a porážka Spartanů u Sfaktérie	79
Válka se přesouvá do severní části Egeidy	83
Válka urychluje proměny vojenství	85
Thrácké populace, zdroj řeckých peltastů	87
Události období Níkieva míru	90
Pokus Athéňanů o ovládnutí Sicílie	91
Poslední fáze peloponnéské války	93
Spartané zvítězili, ale... ..	97
Agésiláovo tažení do Malé Asie	99
Korintská válka začíná	100
Válka začíná a končí v Persii	101
Syrákúsy a Dionýsiové	103
Spartánské nereálné ambice	107
Sparta ztrácí půdu pod nohama	109
Krátké období slavných Théb	110
Platón, Dión a Tímoleón v Syrákúsách	113
Nástup Makedonie	117
Makedonský vstup do řeckých záležitostí a spojenecká válka	119
Řecké domino	122
Dohoda v Korintu a Filipovy nedokončené plány v Persii	122
Alexandr nastupuje na trůn	124
Dobytí Persie	126
Řecko mezi Alexandrem a Římem	129
Alexandrova říše se rozpadá a vzniká nové uspořádání	129
Lamijská válka (323–322 př. n. l.)	129
Řecko plné slibů	130
Řecko v novém uspořádání	133
Život v řeckých obcích	135
Důležitou roli hrají spolky	136
Agathoklés a poslední velké období dějin západních Řeků	138
Italský a sicilský epilog: Pyrrhos, Kartágo a Syrákúsy	141
Vývoj v Řecku ve 3. století	145
Římané na Balkáně	146

Bližší pohled na illyrské sousedy	147
První makedonská válka (214–205)	149
Římané v Řecku	150
Řím dobývá Makedonii	154
Řecký epilog v Korintu	156

ČÁST II.

ANTICKÝ ŘÍM

/Jarmila Bednaříková/

Řím na cestě od skromných počátků ke středomořské velmoci

Vznik Říma	161
Králové a doba královská	163
První „systémové“ změny	165
Římané státníci	166
Římané vojáci	169
Etruskové	171
Jen dobýt území nestačí... ..	174
Římané zemědělci	175
Vzestup plebejů	176
Zákony XII desek	178
Kartágo a takzvané punské války	180
Římské panství mimo Itálii, provincie, jejich správa a romanizace	184

Krise republikánského zřízení

Otroci	188
Hospodářská a politická stránka krize republiky	189
Cesta k první nelegitimní diktatuře	196
Hledání nové politické organizace	199
Caesar a Pompeius, růst říše, ale umírání republiky	203
Cicero – tragika osobnosti, hájící ztracené pozice	205
První triumvirát situaci nevyřešil	208
Caesarovy zprávy o životě Keltů	209
Od války s Kelty k občanské válce	210
Caesarovy reformy	214
Březnové Idy a Caesarův odkaz v dějinách	216
Římané a svoboda	219
Ženy a politika	221
Kultura období republiky	223

ČÁST III.

ŘÍM V OBDOBÍ PRINCIPÁTU

/Markéta Melounová/

Přechodné období mezi republikou a principátem:
od 15. března 44 do roku 27 př. n. l. 237
Republika po březnových idách 237
Na cestě k mutinské válce 240
Opět spolek tří 242
Od Filipp k Perusii 243
Antonius a orientální království 245
Octavianův vzestup a rozklad triumvirátu 248
Finální konfrontace 250

Římský principát: ani republika, ani monarchie 253
Mimořádná situace pokračuje 253
Dělba provincií 254
Pravomoci versus úřady: hledání optima 257
Zásadní je souhlas 260
První muž 261
Státní správa a legislativa v době principátu: staré versus nové 263
Senátorský stav (*ordo senatorius*) a senátorské úřady 264
Jezdecký stav (*ordo equester*) a nové možnosti 267
Citlivé oblasti ve správných rukou 270
Vývojové tendence 271
Zpět k prvnímu muži: *Imperator Caesar Augustus*,
ale jak to říct česky? 273
Problém předávání moci 274
Adopci budiž sláva 277

Římská Evropa mezi Augustem a krizí 3. století n. l. 284
Římané – mistři integrace 284
Římský pořádek 287
Na hranicích římské Evropy: k Ókeanu a ostrovu Thulé 290
Kouzlo hispánského bohatství 296
Severní hranice Itálie: Alpy a alpské předhůří 298
Gallia est omnis divisa in partes tres 301
Augustovo rýnské dobrodružství 304
Římané v Podunají 308
Zlatem slynoucí Thrákové 311
V jádru civilizovaného světa: řecké provincie 312

ČÁST IV.

POZDNÍ ANTIKA

/Jarmila Bednaříková/

Dominát – éra římského císařského absolutismu 319
Krise třetího století 319
Potřeba systémového řešení 325
Otázka nástupnictví 326
Byrokracie 330
Státní rozpočet 331
Stavovská společnost 332
Absolutismus nemusel být absolutní 335
Největší vnitřní problémy a „barbaři“ jako řešení 337
Východ a západ. Ztrácí Řím význam? 339
Krise myšlení a nová náboženství 340
Křesťanství ve vnitřních bojích
a jeho první úspěchy u „barbarů“ 344
Portrét císaře: Theodosius Veliký 346
Hunská invaze 350
Muž, který dokázal úspěšně stát mezi oběma světy –
římským a barbarským 352
Císařovna a matka: Galla Placidia 358
Pozdní antika (5. stol.) v zrcadle pramenů úřední provenience 362
Sklonek života římského Západu
a trvající představa jednoty říše 367
Přežití římského Východu 368
Kultura pozdní antiky 369
„Barbaři“ jako součást římské říše 372
Romanizace „barbarů“ a kontinuita vývoje 378

Evropská etnika mimo antický svět 380
Keltové v Evropě, úloha našeho území v keltské historii 380
Germáni v Evropě a jejich život na našem území 387
Rané předzvěsti tzv. velkého stěhování národů 393
Sarmaté 403
Slované 407

Důležitá evropská etnika v rámci římské říše 410
Thrákové 410
Dákové 411
Illyrové 412

MÍSTO ZÁVĚRU: K nové epoše dějin 415

Chronologický přehled nejdůležitějších událostí,
osob a kulturních počinů 419

Výběrová bibliografie 434

Seznam map v textu 438

Rejstřík 439